

Σάνδρα Κοέν
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Λογιστικής
Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η χρηματοοικονομική διαχείριση ενός Δήμου - Άξονες και προκλήσεις

Η αξιολόγηση της απόδοσης στο δημόσιο τομέα είναι ένας γρίφος για δυνατούς λύτες. Στο ιδιωτικό τομέα μια επιχείρηση είναι επιτυχημένη όταν είναι κερδοφόρα. Αυτό αποτελεί απόδειξη ότι το προϊόν της έχει αξία για την αγορά και οι πελάτες είναι ευχαριστημένοι από την ποιότητα και την τιμή για αυτό το αγοράζουν. Στο δημόσιο τομέα όμως η ύπαρξη πλεονάσματος φωτίζει μόνο ένα κομμάτι της ιστορίας. Δηλώνει ότι τα έσοδα είναι περισσότερα από τα έξοδα, αλλά τι σημαίνει αυτό για την ποιότητα και την ποσότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, τι σημαίνει για την ικανοποίηση των αναγκών των πολιτών; Μάλλον όχι πολλά. Αντίστοιχα, και η ύπαρξη ελλείμματος.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται ορισμένοι βασικοί άξονες που άπτονται της χρηματοοικονομικής διοίκησης σε επίπεδο δήμων βάσει της διεθνούς εμπειρίας και πρακτικής.

Χρηματοοικονομική διαχείριση με βάση τα 3Ε. Τα τελευταία χρόνια η αξιολόγηση της τοπικής αυτοδιοίκησης γίνεται σε διεθνές επίπεδο με βάση τα 3Ε, τους τρεις πυλώνες πάνω στους οποίους στηρίζεται η Νέα Δημόσια Διοίκηση. Το πρώτο Ε αφορά την αποδοτικότητα (efficiency) δηλαδή τη σχέση μεταξύ εισροών και εκροών. Τι ποσοτικό αποτέλεσμα παράγει ένας Δήμος με τους πόρους που διαθέτει. Ο στόχος είναι η συνεχής βελτίωση της αποδοτικότητας η οποία μπορεί να επιτευχθεί με πολλούς τρόπους. Ο Δήμος να μπορεί να παρέχει περισσότερες υπηρεσίες με τον ίδιο προϋπολογισμό. Να παρέχει τις ίδιες υπηρεσίες με μικρότερο προϋπολογισμό, κοκ. Το δεύτερο Ε είναι η αποτελεσματικότητα (effectiveness). Πόσο καλά επιτυγχάνει ο Δήμος τους βασικούς στόχους που έχει θέσει. Μειώθηκε η εγκληματικότητα, αυξήθηκε το επίπεδο καθαριότητας, είναι ηλεκτροφωτισμένες επαρκώς οι περιοχές που θα έπρεπε; Είναι σαφές ότι η αποτελεσματικότητα σχετίζεται με το αποτέλεσμα και πόσο αυτό συνάδει με τους στόχους που έχουν τεθεί αρχικά. Αλλά δυστυχώς εκ κατασκευής, η αποτελεσματικότητα δεν έχει σχέση με τους πόρους που έχουν διατεθεί για την επίτευξη του στόχου. Ναι, αυξήθηκε το επίπεδο της καθαριότητας αλλά αυτό μπορεί να έγινε με υπέρβαση του προϋπολογισμού. Άρα; Το τρίτο Ε είναι η οικονομία. Να δίνονται δηλαδή για κάθε δράση τόσο πόροι όσοι είναι απαραίτητοι για την υλοποίησή της. Αλλά εάν τελικά δαπανηθούν αυτοί οι πόροι πώς εξασφαλίζεται ότι το επίπεδο ποιότητας και ο όγκος των υπηρεσιών ήταν τα αναμενόμενα; Άρα η τοπική αυτοδιοίκηση πρέπει να αξιολογείται συστηματικά με αυτό το τρίπτυχο. Κάθε Ε φωτίζει μία διάσταση και όλες μαζί το εάν ο Δήμος λειτουργεί με γνώμονα το δημόσιο συμφέρον.

Νέες πηγές εσόδων. Τα 3Ε αφορούν τη διαχείριση των πόρων. Το ύψος όμως των διαθέσιμων πόρων που βρίσκονται στη διάθεση της διοίκησης προκειμένου να τα διαχειριστεί είναι κάτι διαφορετικό. Σε ένα Δήμο οι πόροι προέρχονται από τις κρατικές επιχορηγήσεις (Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι- ΚΑΠ), τα ανταποδοτικά τέλη, τους λοιπούς φόρους και τέλη, τα ίδια έσοδα από παροχή υπηρεσιών και αξιοποίηση της περιουσίας, χρηματοδοτήσεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση, κτλ. Η αύξηση των

διαθέσιμων πόρων αυξάνει τους βαθμούς ελευθερίας της διοίκησης και είναι επιτακτική ανάγκη για να μπορούν να γίνουν περισσότερα και καλύτερα πράγματα για τους πολίτες. Αυτό απαιτεί φαντασία, πρόγραμμα και διάθεση να ξεπεραστούν αγκυλώσεις και στεγανά. Μάλιστα, μέρος αυτής της αύξησης, ακόμα και μικρό αρχικά, μπορεί να μην είναι καν χρηματικό αλλά να αποτελεί παροχή σε είδος όπως συμβαίνει σε σειρά εθελοντικών προγραμμάτων.

Διαφάνεια και λογοδοσία: Σε αυτό το σημείο, έχοντας θίξει τα θέματα των πόρων και της διαχείρισής τους, εισέρχεται στη συζήτηση το θέμα της διαφάνειας και της λογοδοσίας. Οι πολίτες πρέπει να έχουν γνώση για τη διαχείριση του δημοσίου χρήματος, τον προϋπολογισμό, τα προγράμματα, τη δομή του κόστους. Τα οικονομικά του Δήμου δεν είναι ένα μαύρο κουτί. Οι πόροι που διαχειρίζεται ο Δήμος είναι δημόσιο χρήμα και πρέπει να υπάρχει διαφάνεια τόσο στην προέλευση όσο και στη διαχείρισή του. Διαφάνεια σημαίνει ότι μπορώ να βρω πληροφορίες για όλα αυτά με τρόπο εύκολο και κατανοητό, που δεν απαιτεί ειδικές τεχνικές γνώσεις. Ωστόσο η διαφάνεια δεν είναι επαρκής. Απαιτείται και λογοδοσία. Επεξήγηση δηλαδή του τι έγινε, σε τι ήταν διαφορετικό από τον προϋπολογισμό, τι δούλεψε και τι δεν δούλεψε σωστά μέσα στο χρόνο, ποιοι είναι οι στόχοι για το μέλλον. Τα συστήματα λογοδοσίας και διαφάνειας που υπάρχουν στην Ευρώπη και διεθνώς είναι καλές πρακτικές που μπορούν να εφαρμοστούν εύκολα και στον Δήμο μας (συμμετοχικός προϋπολογισμός, απλοποιημένες εκθέσεις, προϋπολογισμοί προγραμμάτων). Η ευκολία σχετίζεται με την τεχνική υλοποίηση. Η ανάπτυξη και τήρηση σύγχρονων και αξιόπιστων συστημάτων προϋπολογισμού, λογιστικής και κοστολόγησης δεν αποτελούν τεχνικές προκλήσεις. Είναι λυπηρό που ο Δήμος μας δεν συντάσσει λογιστικές καταστάσεις ενώ υπάρχει τέτοια υποχρέωση για όλους τους Δήμους και επομένως δεν δημοσιοποιεί τις απαιτήσεις, τις υποχρεώσεις του και τα πάγια περιουσιακά του στοιχεία.

Συμμετοχή του πολίτη: Έχει διαπιστωθεί ωστόσο ότι η ύπαρξη τέτοιων συστημάτων δεν εξασφαλίζει από μόνη της την επιτυχία. Απαιτείται ωριμότητα από τη διοίκηση του Δήμου για χρήση της πληροφορίας για λήψη αποφάσεων αλλά και από τους πολίτες κατά την επεξεργασία και μελέτη αυτών των στοιχείων. Αποτελούν τα οικονομικά στοιχεία βάση για εύκολη κριτική, για να δείχνει κανείς με το δάχτυλο τι δεν πήγε σωστά ή ποιες είναι οι αστοχίες ή αποτελεί μια βάση καταγραφής των επιτυχημένων πεπραγμένων αλλά και επανασχεδιασμού, κατανόησης των περιορισμών και εκ νέου προσπάθειας; Άρα ο ρόλος των πολιτών στο Δήμο είναι σημαντικός και πολύπλευρος. Η οργανωμένη αλληλεπίδραση δημοτών και Δήμου αναμένεται να έχει πολλαπλά οφέλη. Χωρίς τη συστηματική αρωγή των δημοτών στις ενέργειες του Δήμου, η επιτυχία των προγραμμάτων δεν είναι εξασφαλισμένη. Οι πολίτες, είτε ατομικά είτε οργανωμένοι μέσω συλλόγων και φορέων, μπορούν να κατευθύνουν, να υποστηρίξουν, να ενισχύσουν, να ενδυναμώσουν τα προγράμματα του Δήμου. Οι πολίτες μπορεί και πρέπει να είναι ο άγρυπνος φύλακας που παρακολουθεί με ρεαλισμό και διάθεση υποστήριξης την υλοποίηση των στόχων και των προγραμμάτων του Δήμου που έχουν διαμορφωθεί από κοινού. Θέτουν προτεραιότητες και αναγνωρίζουν τη σημασία των διαθέσιμων πόρων.

Σε ένα τέτοιο περιβάλλον χρηστής και αποτελεσματικής διαχείρισης, με εξωστρέφεια και καινοτομικότητα στην άντληση πόρων, διαφάνεια και λογοδοσία, με όραμα και λογικές προτεραιότητες, με σταθερά βήματα προόδου, είναι εφικτό η απόδοση του Δήμου να βελτιώνεται

συστηματικά προσφέροντας παράλληλα περισσότερες, ποιοτικότερες και σύγχρονες υπηρεσίες για τους πολίτες- για όλους εμάς. Ο Δήμος μπορεί και πρέπει να γίνει άμεσα οικονομικά βιώσιμος.

Αυτό είναι το πλαίσιο της οικονομικής διαχείρισης στο οποίο πιστεύει η Χρύσα Δουρίδα και με μεγάλη χαρά θα ήθελα να την υποστηρίξω σε αυτό της το έργο. Πιστεύω, ότι *Ναι, γίνεται!*

Σάνδρα Κοέν
Υποψήφια Δημοτική Σύμβουλος
Δούρειος Ίππος